

کد جزا و تنگناهای نسبت فقه و قانون

محمد هدایت / قسمت دوم

صحابه، قیاس، استحسان، عرف، مصالح، مرسله، استصحاب و... است. اما منابع در قانون و قانونگذاری، قانون اساسی، قوانین عادی، عرف، رویه قضایی، نظریه حقوقدانان و فرامین رییس دولت است. اگر هیچ دآوری در مورد منابع فقه نکنیم و آن ها را به حال خود واگذاریم، باز هم این مشکل حل نخواهد شد و ما می بینیم که چقدر از این زاویه فقه و قانون با هم دیگر دور هستند. فقه و قانون از این نگاه مناسبتی نمی توانستند از نگاه منابع قانون گذاری با هم دیگر داشته باشند. تفاوت از لحاظ قلمرو و ضمانت اجرا میان فقه و قانون علاوه بر تفاوت های ذاتی میان آن ها، تفاوت شکلی و صوری بسیاری نیز هست. از نظر ضمانت اجرا، فقه هیچ ضمانت اجرائی ندارد. بلکه تنها ضمانت اجرای آن خوف از آینده و الزامات قواعد اولیه شرعی است. در حالی که ضمانت اجرای قانون و مواد قانونی دولت ها هستند. هم چنین از لحاظ قلمرو نیز محل تحقق و تطبیق قوانین موضوعه، جغرافیای یک کشور است در حالی که قلمرو تحقق و تطبیق احکام فقهی بسی بزرگتر است و هیچ ربطی به جغرافیای یک کشور خاص ندارد. تمام مجتهدینی که امروز دست به اجتهاد می زنند، در فکر این نیستند که این حکم فقهی در کجا تطبیق خواهد شد. اکنون که یک بار با دیگر به مناسبت تبدیل و تصویب کد جزا یک بار دیگر بحث نسبت فقه و قانون و در یک سطح کلان تر، نسبت میان شریعت و قانون مطرح گردیده است، جا دارد که فضای مناسب برای این گفتگو به وجود آید. در این نوشته چالش ها و تنگناهای موجود میان فقه و قانون به صورت مختصر بیان شده است. امید می رود که راه حل های این مشکلات نیز از طریق راه اندازی یک گفتگوی سازنده مطرح گردد.

فقه و دشواریهای چالش های آن فقه اسلامی با تمام شاخه ها و مکاتب فقهی که در درون خود دارد، دارای مشترکاتی است که سرنوشته همه آن ها را به نحو واحدی رقم زده است. از این نگاه مجموع مذاهب فقهی دارای نوعی عقلانیت مشترکی است که مهم ترین ویژگی آن ابتنا بر متن و «نقل / روایت / حدیث» است. این دشواری امروزه فقه را رو در روی قوانین موضوعه قرار داده است و همواره سبب مشکلاتی می شود که از پیش قابل پیش بینی است. اما واقعا فقه چیست که هنوز نمی تواند خود را با شرایط به وجود آمده تطبیق دهد و همواره باعث جنجال هایی به خصوصی در زمینه امر قانونگذاری در کشورهای اسلامی می گردد؟

واژه فقه بر دانشی اطلاع شده است که به مطالعه شرعی عمل مکلف می پردازد. از این منظر عمل مکلف از پنج حالت خارج نیست: اباحه، حرمت، وجوب، مستحب و مکروه. بنابراین مراد از فقه مجموع احکام و قواعدی است که فعل مکلف را بر اساس ادله شرعی تنظیم می کند. طبیعی است که عمل مکلف از پنج حالت بیرون نیست. فرایند کشف و استدلال به دلایل شرعی در احکام شرعی، اجتهاد نامیده می شود. اجتهاد نیز عبارت است از کشف حکم شرعی با توجه به منابعی که حجت آن قطعی باشد، مثل قرآن، سنت و عقل.

چالش های فراروی فقه الف) تقابل تاریخ و نص یا قانون و فقه یکی از مهم ترین دشواری های اساسی فقه اسلامی این است که فقه هم چنان ایستاد و مبتنی بر متن / نص است ولی زندگی اجتماعی همواره در حال تغییر و دگرگونی. به عبارت دیگر از آن جا که زندگی عینی و انضمامی آدم ها مبتنی بر فرایند تاریخ و تاریکی است ولی احکام فقهی هم چنان مبتنی بر متن باشد، طبیعی است که اقتضات زمانه

فراومش می شود. در حالی که در قانون و قانونگذاری تنها چیزی که مد نظر است، احتیاجات و الزامات زندگی روزمره و تنظیم امور زندگی مردم است. (ج) عدم تناسب غایات فقه و قانون از آن جا که فقه به عنوان عصاره دانش های اسلامی و تنها راه تنظیم حیات فردی انسان است، هدف از آن سعادت مندی انسان به عنوان یک فرد است. به عبارت دیگر غایت اصلی در فقه تربیت انسان خداجو و مسلمان است و چندان کاری به حیات اجتماعی انسان ها ندارد. هر چند در سال های اخیر خواسته اند برای فقه نوعی غایت اجتماعی نیز در نظر بگیرند ولی تا کنون

و نص صاحبان شریعت. مشکل از آن جا خلق می شود که زندگی با تمام تنوعات و تغییرات خود باید بگذرد و در این گذار روزمره همواره با مناطق خالی از نصوص مواجه می گردد. هم چنین باید در این گونه موارد باید تدابیر و راه حل هایی سنجیده شود که تاگزیر باید اسلامی و شرعی باشد.

فقه نسبت به قانون در میادی فقه به عنوان یک نظام دانایی در مجموعه دانش های اسلامی دچار تاخر زمانی در میادی استنباط است. به این مفهوم که وقتی در فقه تمام دلشغولی در تدوین قواعد و احکام فقهی، حفظ ظاهر نصوص باشد، طبیعی است که اقتضات زمانه

بررسی اقتصادی زعفران به عنوان جایگزین تریاک

علی نقی سلطانی

امریکائی می باشد که تقریباً ۸۱ فیصد آن مربوط کشورهای آسیاتیا و ایران می باشد. سایر صادر کنندگان شامل کشور های سوئیس، فرانسه، هلند، ایالات متحده آمریکا، ایالات متحده عربی و جاپان میباشند. افغانستان، به دلیل اینکه فقط ۱۵۰۰ کیلو گرام زعفران را در سال ۲۰۰۹ تولید نموده بود تا به حال به عنوان صادر کننده کلیدی زعفران وارد صحنه نشده است. بنابر احصائیه های اداره comtrade ملل متحد، ارزش صادرات زعفران افغانستان طی سال های ۲۰۰۶ الی ۲۰۰۸ میلادی به ۱۶۰۰۰۰۰۰۰۰ دلار امریکائی بالغ میگردد که به کشور های وارد کننده از جمله اسپانیا (۸۱ فیصد)، ایتالیا (۱۵ فیصد)، هندوستان (۲ فیصد) و ایالات متحده آمریکا (۲ فیصد) صادر گردید. اگر چند فعالیت های حمایتی در زمینه زعفران در جریان تولید، پروسه و بسته بندی، توزیع و صادرات از سوی شورای اجتماعی زعفران کاران در حدی نبوده است که بتواند نظام تولید و صادرات این محصول را همزمان با توسعه سطح زیر کشت دگرگون کند و محصول در یک نظام بازار گرا تولید، توزیع و صادر گردد. اما تا جای اقدامات اندکی مانند تاسیس بعضی از شرکت های پروسه و بسته بندی، انجمن های زعفران کاران در سطح ولایت ها انجام شده است. چون سیستم تولید، فصل رشد و تکثیر زعفران با دیگر گیاهان متفاوت است از اینرو در شرایط کنونی باید راهکارهایی لازم و موثر در این زمینه روی دست گرفته شود تا از طریق زرع زعفران مردم مشکلات اقتصادی مردم مرفوع گردد و هم به عنوان یک کشت جایگزین و اشتغالزا جای کشت کوکنار را بگیرد که این راهکارها میتواند قرار زیل باشد: تدوین برنامه های کاهش هزینه های تولید زعفران

• تدوین برنامه جامع بهبود جهت تولید و عملکرد زعفران

• حمایت از صادرات زعفران

• تدوین برنامه فروش محصولات با کیفیت با بسته بندی های متفاوت در بازارهای مورد هدف

• مدیریت خرید و صادرات زعفران های تولیدی توسط کشورهای همسایه

• جلوگیری از قاچاق محصولات تولیدی به خارج از کشور

لذا دولت از جمله وزارت زراعت، وزارت مبارزه با مواد مخدر، ریاست اتاق های تجارت افغانستان و نهادهای و موسسات ملی و بین المللی از کشت و تولید زعفران در افغانستان حمایت جدی نمایند. تا باشد روزی شاهد گسترش کشت، تبدیل مناسب، تولید و صادرات زعفران افغانستان باشیم.

خشخاش در افغانستان به (۱۲۲۰۰۰ هکتار) میرسد که مجموعاً ۶/۱ درصد از مجموع اراضی کشاورزی در افغانستان زیر کشت خشخاش قرار دارد و طبق برآورد های بعمل آمده، دو سوم مجموع کشت جهانی خشخاش در افغانستان صورت میگیرد. از آن زمان تا کنون تغییر چندانی در اراضی زیر کشت خشخاش به وجود نیامده است. از طرف دیگر کشت خشخاش و تولید تریاک در افغانستان ارتباط منسجمی با نامنی دارد. به عبارت دیگر، وجود نامنی و بی ثباتی از مهمترین عوامل اثرگذار در افزایش کشت خشخاش و تولید تریاک در مناطق مختلف افغانستان به شمار می آید. از این رو شاهد هستیم که هلمند به عنوان ناآرام ترین ولایت افغانستان، بیشترین سطح اراضی زیر کشت خشخاش را داراست. طبق آمارهای رسمی، بیش از نیمی (۵۳٪) از مجموع کشت خشخاش در افغانستان در ولایت هلمند صورت می گیرد. به طور کلی، ولایت های جنوبی و غربی افغانستان بعنوان ناآرام ترین و پر خطر ترین ولایت ها از سوی سازمان ملل متحد طبقه بندی شده اند. در نگاهی دیگر کشت خشخاش از نظر اقتصادی در طولانی مدت نه به نفع دولت و نه به نفع کشاورزان می باشد، زیرا تمام سود حاصل از فروش خشخاش سهم مافیای مواد مخدر و گروههای تروریستی می شود. به علاوه تولید پروسه مواد مخدر غیر قانونی و باعث اعتیاد فرزندان کشور میشود. بنا در

«امنیت غذایی» و «توسعه پایدار» برای همه کشورها از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده و رسیدن به انکشاف اقتصادی و توسعه پایدار هدف اساسی یک جامعه و یک کشور را تشکیل میدهد. هر کشور در تلاش است تا به رشد و توسعه اقتصادی برسد و راه را برای تامین رفاه اجتماعی باز سازد. یکی از عوامل تعیین کننده و کلیدی در رسیدن به این اهداف توسعه کشاورزی است. بر خورداری از محصولات کشاورزی دارای مزیت تولیدی و صادراتی به منظور برقراری یک جریان با ثبات در فرایند رشد و توسعه می باشد. توسعه صادرات محصولات کشاورزی موجب شکوفائی بخش کشاورزی می گردد که به نوبه خود زیر بنای توسعه اقتصادی می باشد. از آنجاییکه زراعت تهداب اقتصاد افغانستان را تشکیل می دهد، باید به آن به عنوان یکی از ارکان اساسی توسعه توجه خاص صورت گیرد. از طرف دیگر بسیار مهم است تا بذریهایی برای کشت انتخاب شوند که بیشترین بهره وری اقتصادی را دارا باشند. در میان محصولات مختلف تولیدی در بخش کشاورزی، زعفران و تریاک دو کالای است که ارزش اقتصادی فوق العاده ای دارد و جزء محصولات خاص شناخته شده است.

نظر به تحقیقات سازمان های بین المللی، افغانستان بالا ترین تولید کننده تریاک و صادرکننده این محصول در جهان محسوب می شود و در مقابل تقریباً پایین ترین تولیدکننده محصول زعفران در جهان است. تولید و صادرات گسترده محصول تریاک افغانستان بدون هیچ شکلی در بازار های جهانی از اهمیت خاصی برخوردار است. اما از زعفران افغانی به علت عدم برنید معیاری، در بازارهای جهانی تقریباً هیچ نامی در این زمینه شاید هم وجود نداشته باشد. لذا برای از بین بردن تریاک و جایگزینی این محصول، نیازمند راهکارهایی لازم و موثر در این زمینه است.

تردیدی نیست که امروزه اقتصاد کشور افیونی شده و تریاک در محصول داخلی از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد. مطابق یافته های بدست آمده حاصل از تحقیقات دفتر مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل با همکاری دولت افغانستان، همه ساله اقدام به ارزیابی سطح اراضی زیر کشت خشخاش و تولید تریاک در افغانستان می نماید. در ارزیابی های که این سازمان در سال ۲۰۱۰م داشته، سطح اراضی زیر کشت

چالش های فراروی انتخابات پارلمانی و شوراهای ولسوالی

پس از انتخابات جنجالی سال ۱۳۹۳ منجر به تشکیل حکومت وحدت ملی گردید. تا کنون انتخابات پارلمانی و نیز انتخابات شوراهای ولسوالی ها که باید در جوی سال ۱۳۹۴ برگزار می شد، با چالش عمده مواجه گردید. چالش در ابتدا تنها مربوط به اصلاحات انتخاباتی بود که بر اساس توافق نامه سیاسی حکومت وحدت ملی هر گونه انتخاباتی باید پس از اصلاحات در قانون انتخابات و کمیسیون های انتخاباتی برگزار شود. اکنون پس از انجام اصلاحات انتخاباتی، به نظر می رسد که چالش های جدیدی بروز کرده است. کمیسیون های انتخاباتی پس از اصلاحات، بنا بود که طرف سه ماه نخست کاری خویش، به چهار موضوع اساسی که زمینه ساز برگزاری انتخابات است، بپردازد و سرنوشته آن ها را مشخص کند. فعال سازی بخش های اداری کمیسیون ها، اعلام تقویم انتخاباتی، تعیین حوزه های انتخاباتی و تعیین تکلیف نحوه تهیه لیست رای دهندگان، چهار موضوعی است که باید ظرف سه ماه پس از آغاز به کار کمیسیون جدید، تعیین تکلیف می شدند ولی تا کنون هیچ یک از این موارد نهایی نگردیده است.

مهم ترین مشکلی که کمیسیون های انتخاباتی با آن مواجه شده است، عدم توفیق در امر گزینش روسای دارالانشای هر دو کمیسیون بوده است. تعیین رییس دارالانشا در کمیسیون انتخابات با بن بست مواجه شده و در کمیسیون شکایات انتخاباتی این تازه به اعلان سپرده شده است. به نظر می رسد تا زمانی که روسای دارالانشا تعیین نشوند، فعال سازی بخش های اداری و روند استخدام در دیگر بخش های هر دو کمیسیون متوقف خواهد بود. لیست نامزدان برای ریاست دارالانشای کمیسیون انتخابات گرچه به ریاست جمهوری ارایه گردیده است ولی هنوز از سوی رییس جمهور هیچکدام حکم تفرری نگرفته و هم چنان سرنوشته دارالانشای کمیسیون انتخابات در هاله ای از ابهام قرار دارد. بنابراین نخستین چالش عدم فعال سازی بخش های اداری کمیسیون های انتخاباتی است. دومین چالش عمده بر سر راه انتخابات، اعلان تقویم انتخاباتی است که هنوز سخن از آن به میان نیامده است. هر چند گاهی از سوی برخی از اعضای کمیسیون های انتخاباتی، اواخر میزان سال ۱۳۹۶ خورشیدی زمان برگزاری انتخابات گفته شده است ولی واقعیت این است که این امر مستلزم مقدمات بسیاری است که هنوز لاینحل باقی مانده است. تعیین تکلیف کارت های رای دهی قبلی که گفته می شود میلیون ها کارت رای دهی جعلی و تقلبی صادر شده است و هم چنین مشکل در فراهم آوری بودجه برگزاری انتخابات از مهم ترین پیش شرط های تعیین تقویم انتخاباتی است که تا کنون سرنوشته مشخص ندارد.

سومین مشکل در راستای برگزاری انتخابات سال آینده، عدم تعیین حوزه های انتخاباتی است. با مطرح شدن تک کرسی شدن حوزه های انتخاباتی در سراسر کشور، معضلی پیش روی کمیسیون های انتخاباتی به وجود آمد که تا کنون حل نگردیده است. هر چند هفته قبل طرح کمیسیون انتخابات در مورد تعیین حوزه های انتخاباتی به کابینه دولت افغانستان ارایه شده است ولی تا کنون سرنوشته آن تا معلوم است و از سوی کابینه رد یا تصویب نگردیده است. اگر واقعا حوزه تک کرسی بر اساس طرح اولیه کمیسیون انتخابات حداقل برای ولایات دارای بیش از پنج کرسی در کابینه تصویب شود، مشکلات جدیدی در برگزاری انتخابات در این ولایات رخ خواهند داد. چهارمین مشکل فراروی انتخابات پارلمانی، نامعلوم بودن سرنوشته کارت های رای دهی سابق و عدم تصمیم گیری تا این لحظه در مورد میکاتیزم تهیه لیست رای دهندگان است. در این مورد بدون تردید در ظرف چند ماه آینده حکومت نمی تواند تذکره الکترونیکی را توزیع کند. بنابراین دولت باید یک بدیل مناسب و عاجل را جایگزین تذکره الکترونیکی کند که تا کنون در این مورد نیز تصمیم اتخاذ نگردیده است.

مشکلات فوق علاوه بر مسایلی چون تامین امنیت انتخابات، تامین بودجه برای انتخابات، فقدان زیرساخت های اساسی اداری برای برگزاری انتخابات و نبود سازوکارهای نظارتی قوی، انتخابات پارلمانی و شوراهای ولسوالی را تا اواخر سال جاری میلادی با مشکل مواجه کرده است. حتی به باور برخی آگاهان احتمال می رود که انتخابات برای سال جاری میلادی برگزار نگردد. در حالی که نمایندگان جامعه جهانی و نیز دولت افغانستان بر برگزاری انتخابات تاکید دارند، ولی احتمال می رود که انتخابات پارلمانی و شوراهای ولسوالی برای یک سال دیگر نیز به تاخیر افتد.

بنیان گذار: دکتر حسین یاسا

مدیر مسول: محمد رضا هویدا

سرمدیر: حفیظ الله زکی

کاریکاتورست: خالق علی زاده

دیزاین: علی اصغر زاهدی، مصطفی جعفری

مسئول وب سایت: غلام عباس اصلان

آدرس: کابل، شهرک امید سبز، فاز چهار، کوچه ششم، خانه نمبر ۱۳۷-۱۳۷

روزنامه افغانستان ما از همه دانشمندان و نویسندگان دعوت به همکاری می نماید.

هیئت تحریر در ویرایش مطالب دست باز دارد.

مقالات وارده بازگردانده نمی شود.

مسئولیت مقالات به عهده نویسندگان آنها است و تنها سر مقاله بیانگر دیدگاه روزنامه افغانستان میباشد.

www.dailyafghanistan.com

Email: thedailyafghanistan@yahoo.com